

PRZEGLĄD PRASY ZAGRANICZNEJ (WRZESIEŃ–PAŹDZIERNIK 2004)

NOWE W ROSJI

Rosyjski sektor bankowy wychodzi właśnie z mini kryzysu, który wybuchł w połowie 2004 r. W maju Bank Centralny Rosji zdecydował się na cofnięcie licencji Sodbiznesbank. Bank ten odmówił ujawnienia inspektorom względu do ksiąg bankowych, a zachodziły podejrzenia co do transakcji o wartości 1 mld \$. Dodatkowo w czerwcu doszło do zawirowań na międzybankowym rynku. Wzrosły znacznie stopy procentowe i mniejsze banki doświadczyły kłopotów z płynnością. Sodbiznesbank miał nieco mniej niż 0,3% aktywów sektora ogółem, więc sama jego upadłość nie była znacząca. Gorszym efektem był spadek zaufania do systemu i panika wśród deponentów. A należy wiedzieć, że niektórzy z nich w ciągu ostatnich 14 lat już trzykrotnie utracili oszczędności. W czerwcu w Rosji upadło 6 mniejszych banków, zaś problemy zwiększyły się w czerwcu, kiedy to 21-szy pod względem wielkości Guta Bank został zamknięty. Największy bank komercyjny Rosji – Alfa Bank – odczuł run na kasy. Agencje ratingowe przeanalizowały 18 czołowych banków i po dwóch tygodniach utrzymały jednak swoje dotychczasowe oceny dla tej grupy instytucji.

Rosjanie wycofali 859 mln \$ w depozytach na początku czerwca. Co ciekawe jednocześnie nie wzrosły prawie wcale depozyty Sberbanku – jedyne banku o 100-procentowych gwarancjach państwa. Banki straciły zaufanie publiczności. Zagregowany zysk czołowych banków spadł o 43% w ciągu pierwszych 5 miesięcy roku i po raz pierwszy od kryzysu 1998 roku spadły aktywa ogółem.

Bank Centralny przekazał do systemu 1,72 mld \$ kapitału i obniżył wymogi co do rezerw obowiązkowych oraz obniżył stopy refinansowe. Ponadto udzielił on 700 mln \$ kredytu państwowemu bankowi Vnieshtorgbank aby ten pomagał słabym małym bankom kupując od nich portfele kredytowe. Przejął on także Guta Bank. Pomoc, choć skuteczna, jest z pewnością krótkoterminowa. W przyszłości można oczekiwać dalszych upadłości małych banków. Dziś w Rosji funkcjonuje około 1300 banków, ale 20 największych ma około 80% kapitału sektora ogółem. Banki mają problem z bezpiecznym lokowaniem środków. Są skłonne przed wszystkim udzielać kredytów krótkoterminowych podczas gdy zapotrzebowanie na kredyty dłuższe jest o wiele większe.

Bezpieczny Bank

Problemy z zaufaniem deponentów do banków powinny skończyć się wraz z wprowadzeniem systemu gwarantowania depozytów w Rosji. Od 1 października 2004 r. mają wejść w życie pierwsze zmiany. Sberbank utraci dotychczasowe 100-procentowe gwarancje. Ochroną objęte będą depozyty do 100 000 rubli. Mniejsze banki jeszcze nie zostaną początkowo objęte systemem.

Tabela. Największe banki Rosji

Lp.	Bank	Aktywa netto w mln \$	Kapitał w mln \$	Depozyty detaliczne w mln \$
1	Sberbank	52 475	5 797	35 882
2	VTB	9 654	1 898	1 019
3	Gazprombank	7 971	1 079	866
4	Alfa-Bank	5 845	877	1 121
5	Bank of Moscow	4 374	454	1 487
6	International Industrial Bank	4 300	986	26
7	Rosbank	3 824	432	656
8	MDM-Bank	3 415	415	180
9	International Moscow Bank	2 914	247	336
10	Promstrojbank	2 506	258	521

Szacuje się, że 70% Rosjan nie posiada rachunku bankowego, a więcej niż połowa obawia się kolejnego kryzysu bankowego. Ci, którzy inwestują, preferują inwestycje na rynku mieszkaniowym, w złoto, waluty obce lub też wybierają banki zagraniczne.

Po początkowej próbie zbudowania systemu bankowego w oparciu jedynie o instytucje krajowe, Rosja otwiera się na firmy zagraniczne. Być może już niedługo zaoferowane zostaną do sprzedaży akcje drugiego pod względem banku VTB. Mówi się, że możliwym inwestorem jest włoski Mediobanca. Ponadto dokonały się już następujące inwestycje:

- ❖ UBS, bank szwajcarski, kupił jeszcze przed kryzysem 1998 roku udziały w lokalnym banku inwestycyjnym Brunswick Capital Management i planuje dalsze zakupy;
- ❖ Deutsche Bank w listopadzie 2003 roku kupił 40% udziałów w wiodącym banku inwestycyjnym Rosji United Financial Group i otwiera biuro z działem asset management;
- ❖ Od 1996 roku jest obecny austriacki Raiffeisenbank – lider tego rynku, bardzo aktywny na rynku detalicznym, obsługujący klasę średnią;
- ❖ Od 1993 roku obecny jest w Rosji Citibank;
- ❖ Merrill Lynch, Morgan Stanley, Citigroup, szwedzki SEB planują otwarcie nowych biur.

Banki zagraniczne po 6 latach silnego rozwoju głównie *corporate business* planują skupić się dziś na bankowości detalicznej.

(Euromoney, wrzesień 2004 r.)

EUROPA – RANKING NAJWIĘKSZYCH BANKÓW

Wrześniowy *The Banker* opublikował listę 300 największych banków Europy uporządkowanych według wielkości kapitałów własnych pierwszej kategorii.

Na liście 300 największych banków Europy znalazły się banki z następujących państw¹⁾:

- ❖ Niemcy – 57 banków;
- ❖ Hiszpania – 42 banki;
- ❖ Szwajcaria – 32 banki;
- ❖ Włochy – 30 banków;
- ❖ Wielka Brytania – 25 banków;
- ❖ Państwa skandynawskie – 20 banków;
- ❖ Kraje Beneluksu – 18 banków;
- ❖ Austria – 14 banków;
- ❖ Turcja – 11 banków;
- ❖ Rosja – 9 banków;
- ❖ Francja – 8 banków;
- ❖ Portugalia – 7 banków;
- ❖ Grecja – 7 banków;
- ❖ Irlandia – 5 banków;
- ❖ Lichtenstein – 3 banki;
- ❖ Andorra – 3 banki;
- ❖ Cypr – 3 banki;
- ❖ Polska – 2 banki;
- ❖ Węgry – 2 banki;
- ❖ Rumunia – 1 bank;
- ❖ Słowenia – 1 bank.

Z Polski na liście znalazły się:

- ❖ Bank Handlowy – Polska – miejsce 113
- ❖ PKO BP – Polska – miejsce 129

Od 1995 roku liderem rankingu pozostawał HSBC Holdings. Jednak po przejęciu rok temu Credit Lyonnais to właśnie Credit Agricole Groupe jest dziś największym bankiem Europy z kapitałami w wielkości 55 435 mln \$. Generalnie jednak w porównaniu z rokiem ubiegłym na liście zaszły niewielkie zmiany, wynikające jedynie z krajowych konsolidacji w Niemczech, Norwegii, we Włoszech i Islandii. Ponadto pewna grupa banków wykazywała aktywność przejmując małe banki w Europie Centralnej.

Zagregowany zysk przed opodatkowaniem wszystkich 300 banków wzrósł w porównaniu z rokiem ubiegłym o 50%. Na koniec 2002 roku, w porównaniu z okresem poprzednim, odnotowano wzrost zaledwie o 1,3%. Najgorsze wyniki zanotowały banki niemieckie, których na liście znalazło się 57. Odnotowały one stratę zagregowaną

¹⁾ Na liście znalazły się jedynie banki z przewagą kapitału krajowego.

Tabela. 10 największych banków Europy (stan na 31 grudnia 2003 r.)

Lp.	Bank	Państwo	Kapitał w mln \$	Aktywa w mln \$	Pozycja wg wielkości aktywów
1	Credit Agricole Groupe	Francja	55 435	1 105 378	2
2	HSBC Holdings	Wielka Brytania	54 863	1 034 216	3
3	Royal Bank of Scotland	Wielka Brytania	34 623	806 207	6
4	BNP Paribas	Francja	32 458	988 982	5
5	HBOS	Wielka Brytania	29 349	650 721	12
6	Deutsche Bank	Niemcy	27 302	1 014 845	4
7	Barclays Bank	Wielka Brytania	26 761	791 292	7
8	Rabobank Group	Holandia	24 830	509 352	16
9	ING Bank	Holandia	24 089	684 004	9
10	UBS	Szwajcaria	24 064	1 120 543	1

w wysokości 66 mln \$. Wśród największych z nich jedynie Deutsche Bank odnotował zysk. Banki z Wielkiej Brytanii i Francji poprawiły wyniki.

Zagregowana wielkość kapitału pierwszej kategorii wzrosła w ciągu roku o 25,6%, zaś zagregowane aktywa o 24%.

(The Banker, wrzesień 2004 r.)

ODBUDOWA BANKOWOŚCI URUGWAJU

W 2002 roku sektor bankowy Urugwaj przeżył poważne załamanie. Było one wynikiem kryzysu argentyńskiego. Dziś widać poprawę sytuacji, która jest wynikiem lepszej kondycji ekonomicznej kraju. Ruszyła znowu akcja kredytowa, klienci nie boją się kart kredytowych, wzrosły depozyty. Dwa lata temu w obliczu kryzysu bogaci klienci z Argentyny, którzy w stabilnym Urugwaju ulokowali swoje środki, nagle wycofali je, powodując spadek depozytów o 46%. Odpływ kapitału skutkował upadkiem banków: Montevideo, Comercial i Caja Obrera, o depozytach w wielkości ponad 100 mld \$. Tysiące Urugwajczyków protestowało przeciw utracie oszczędności na ulicach kraju. Upadek banków uzmysłowił im także błędy w zarządzaniu sprywatyzowanymi wcześniej bankami. Na szczęście odbudowa gospodarki kraju wraz z dobrymi regulacjami finansowymi pozwoliły na szybkie wyjście z kryzysu. Zrekompensowane zostały m.in. utracone depozyty. W sierpniu rząd wypłacił 7500 klientom Banco de Credito około 48 mln \$ zamrożonych w 2002 rachunków. Wcześniej

klienci otrzymali 25 mln \$. W ramach odbudowy systemu po kryzysie rząd Urugwaju podjął także decyzję o redukcji zależności ekonomicznej od Argentyny i zwiększeniu zaangażowania w handel z USA i Europą.

Urugwaj jest dziś w trakcie wprowadzania reformy sektora bankowego. Banki państwowe zostały dokapitalizowane, szczególnie główny z nich – Banco de la Republica Oriental del Uruguay. Instytucje finansowe cieszą się już dobrą płynnością. Od kwietnia firmy oferujące karty kredytowe funkcjonują normalnie, choć klienci unikają zadłużania się na okresy dłuższe niż 3–6 miesięcy. Postępuje tak około 80% klientów.

(Euromoney – The 2004 Guide to Uruguay – wrzesień 2004 r.)

NIEKORZYSTNE ZMIANY DLA SEKTORA BANKOWEGO WE FRANCJI

Klienci francuskich banków są jednymi z najbardziej lojalnych klientów na świecie, rzadko przenoszą swoje rachunki do konkurencyjnych banków. Jednakże ostatnio przedstawiciele organizacji konsumenckich, wskazując ogromne zyski banków francuskich w 2004 r., podnoszą zarzuty pobierania zbyt wysokich opłat od operacji bankowych i czerpania przez banki korzyści z zakazu płacenia oprocentowania od rachunków bieżących.

Sytuacja finansowa francuskiego sektora bankowego jest bardzo dobra, większość banków odnotowała rekordowe zyski latem 2004 r. Pojawiły się jednak niekorzystne sygnały w otoczeniu dla prowadzenia działalności bankowej. Na początku października przedstawiciele banków zostali wezwani przez *Nicolasa Sarkozy*, francuskiego ministra finansów, do wyjaśnienia zarzutów przedstawionych przez przedstawicieli praw konsumentów o pobieraniu zawyżonych opłat i prowizji od klientów banków, znacznie przewyższających średnią europejską. Spotkanie to odbyło się dzień po ogłoszeniu przez Sąd Najwyższy Unii Europejskiej, że funkcjonujące od 35 lat we Francji prawo zabraniające płacenia oprocentowania od rachunków bieżących jest niezgodne z prawem wspólnotowym. Sprawę wniósł francuski oddział hiszpańskiego banku oszczędnościowego *La Caixa*, który zaczął oferować oprocentowanie od środków zgromadzonych na rachunkach bieżących (z saldem przynajmniej 1500 euro) w wysokości 2%, ale został zmuszony do rezygnacji z tej oferty przez Komisję Nadzoru Bankowego. Sąd Najwyższy uznał, że zakaz płacenia odsetek od rachunków bieżących jest poważną przeszkodą dla banków zagranicznych we wchodzeniu na rynek francuski. Sąd odrzucił uzasadnienie rządu, że takie prawo zachęca do oszczędności długoterminowych. Od 1969 r. banki we Francji nie płacą odsetek od środków zgromadzonych na rachunkach bieżących, ale w zamian klienci dostają darmowe książeczki czekowe. Ponieważ na przestrzeni lat nastąpił ogromny rozwój produktów bankowych i opłat z nimi związanych a znaczenie książeczek czekowych spadło, tego typu „transakcja wiązana” nie jest już korzystna dla klientów.

Broniący praw konsumentów wskazują, że pobierane od prostych transakcji bankowych wysokie marże są niewspółmierne do ponoszonych przez bank rzeczywistych kosztów. Przykładowo *BNP Paribas* pobiera 51,31 euro za przewidziany przez prawo dokument z informacją wysyłany co roku do poręczyciela kredytu, a *Banque Populaire du Nord* pobiera 22 euro za złożenie polecenia zapłaty. Organizacja praw konsumentów dała bankom 45 dni na obniżenie kosztów, w przeciwnym razie banki czekają procesy sądowe.

Szefowie banków odrzucając oskarżenia argumentują, że opłaty bankowe są dokładnie na poziomie średniej europejskiej. Analizy wykazują, że banki we Francji pobierają średnio 130 euro opłat od klienta podczas, gdy w Niemczech 165 euro i w Wielkiej Brytanii 170 euro. Ale jeśli odliczyć opłaty za kredyt odnawialny i przekroczenie limitu wypłat to Francja znajduje się powyżej średniej. Polityczne naciski na obniżanie opłat pojawiły się w okresie, gdy na rynku mają pojawić się sponsorowane przez państwo 2 duże nowe konkurencyjne banki *La Poste* i *Caisse d'Epargne*. Państwowa poczta ma rozpocząć działalność bankową na początku 2005 r. Poczta będzie miała największą sieć oddziałów liczącą 17 000 placówek i może stać się bardzo groźnym konkurentem. Drugim pojawiającym się konkurentem jest *Caisse d'Epargne*, bank oszczędnościowy, który, po wspieranym przez państwo połączeniu z bankiem inwestycyjnym *CDC*, zostanie trzecim co do wielkości bankiem uniwersalnym. Wszystkie te zmiany w sektorze bankowym mogą być poważnym wyzwaniem dla długoterminowych zysków banków francuskich.

(*Financial Times*, 6, 7 października 2004 r.)

NAJWIĘKSZE BANKI EUROPY ŚRODKOWO-WSCHODNIEJ

Październikowy *The Banker* opublikował listę 100 największych pod względem wielkości kapitału pierwszej kategorii banków Europy Środkowo-Wschodniej. Wynika z niego, iż region ten kontynuuje dobry wzrost. W stosunku do ubiegłego roku zagregowany kapitał pierwszej kategorii wzrósł w br. o 21,5% do wysokości 29,57 mld \$, zagregowane aktywa wzrosły o 22,0% do poziomu 365,29 mld \$, zaś zagregowany zysk przed opodatkowaniem powiększył się o 31,0% i wynosi 5,33 mld \$. W tym roku aż 74 banki na liście posiadały większościowych udziałowców będących bankami spoza regionu.

Zmienił się lider regionu. Z trzeciego miejsca na pierwsze awansował czeski bank Československa obchodni banka (CSOB) detronizując polski Pekao S.A.

Na liście znalazły się banki ze wszystkich 15 państw regionu, w tym:

- ❖ Polska – 19 banków (w poprzednim zestawieniu 22 banki);
- ❖ Węgry – 14 (15);
- ❖ Czechy – 10 (9);
- ❖ Słowenia – 10 (7);

Miscellanea

Tabela. 10 największych banków Europy (stan na koniec 2003)

Lp.	Bank	Kraj	Kapitał 1 kategorii w mln \$	Aktywa w mln \$
1.	Československa obchodni banka	Czechy	1,793	23,641
2.	Bank Pekao SA	Polska	1,580	16,845
3.	Bank Handlowy w Warszawie	Polska	1,519	8,893
4.	Ceska Sporitelna	Czechy	1,395	21,597
5.	PKO Bank Polski BP	Polska	1,305	22,635
6.	Bank Przemysłowo-Handlowy PBK	Polska	1,256	12,936
7.	Komerčni banka	Czechy	1,081	17,801
8.	National Savings and Comm. Bank	Węgry	989	16,887
9.	Banca Comerciala Romana	Rumunia	947	5,956
10.	Hansabank	Estonia	789	8,080

- ❖ Słowacja – 9 (9);
- ❖ Rumunia - 8 (8);
- ❖ Chorwacja – 8 (9);
- ❖ Bułgaria – 7 (7);
- ❖ Serbia i Czarnogóra – 5 (4);
- ❖ Litwa – 2 (4);
- ❖ Estonia – 2 (2);
- ❖ Łotwa – 2 (2);
- ❖ Macedonia – 2 (1) oraz po raz pierwszy na liście:
- ❖ Bośnia i Hercegowina – 1;
- ❖ Albania – 1.

Największą reprezentację w grupie 100 banków ma Polska. 19 banków z naszego kraju charakteryzuje się 31,4-procentowym udziałem w zagregowanym kapitale pierwszej kategorii, 30-procentowym udziałem w zagregowanych aktywach, ale tylko 15,9-procentowym udziałem w zagregowanym dochodzie przed opodatkowaniem. Na ten ostatni wskaźnik wpłynęła z pewnością znaczna strata Kredyt Banku (370 mln \$) – wyjątkowo wielka wśród wszystkich banków regionu.

(The Banker, październik 2004 r.)

PODWÓJNE ZADANIA BANKÓW AUSTRII

Czołowe banki Austrii radzą sobie doskonale w krajach Europy środkowo-wschodniej, natomiast na rodzimym rynku są relatywnie słabe. Pośród 5 czołowych grup bankowych na wschodzie (bez Rosji) 3 pochodzą z Austrii. Są to: Erste Bank, Bank Creditanstalt (BA-CA) oraz Raiffeisen Zentralbank (RZB). Te 3 grupy dzielą między siebie ponad 30% aktywów regionu. Jedynie belgijski KBC, włoski Unicredito i francuski Societe Generale mogą z nimi konkurować. Początkowo banki austriackie tworzyły w krajach Europy środkowo-wschodniej placówki do obsługi austriackich firm handlowo-eksportowych. Niektóre z nich były tu obecne jeszcze przed 1989 rokiem. Szybko jednak zmieniły swój charakter po tym jak kraje regionu zaferowały do sprzedaży banki państwowe. Dziś są głównymi graczami na tych rynkach. Erste Bank zakupił czołowe banki Czech, Słowacji i Węgier i jest silnym bankiem detalicznym w regionie. BA-CA jest liderem w Polsce oraz znaczącym bankiem inwestycyjnym regionu. RZB natomiast nie uczestniczył w kluczowych przejęciach w regionie skupiając się raczej na stopniowym, organicznym wzroście w aż 15 krajach. Jest on obecny między innymi na trudnych rynkach Bośni, Albanii, Rosji, Ukrainy.

Zysk netto BA-CA z operacji w regionie stanowi 40% zysku grupy, zaś zysk netto Erste Bank – 63% zysku grupy ogółem. Dla RZB stanowi on jeszcze więcej, gdyż bank ten nie prowadzi operacji detalicznych w Austrii. Banki szacują, że udział ten powinien nadal stopniowo wzrastać, wraz ze wzrostem zamożności klientów z Europy środkowo-wschodniej. Tylko między 1999 a 2003 rokiem depozyty rosły o 10% rocznie – dwukrotnie szybciej niż na zachodzie. W krajach – nowych członkach Unii Europejskiej kredyty dla sektora prywatnego rosły o 21% rocznie, a w krajach strefy euro o 7% rocznie.

Niewiele banków w regionie pozostało do przejęcia. Dlatego też banki zamierzają kontynuować rozwój na miejscu. BA-CA zamierza otworzyć 200 nowych placówek w regionie, głównie w Polsce, na Węgrzech oraz Chorwacji. Jedynie w Rumunii z niecierpliwością oczekiwana jest prywatyzacja 2 dużych państwowych banków BCR i CER (być może nastąpi ona w 2005 roku).

Co ciekawe 75% akcji banku BA-CA jest w ręku niemieckiego HypoVereinsbank. Dzięki temu można powiedzieć, że niemiecki bank jest widocznie obecny w Europie środkowo-wschodniej.

Zupełnie inaczej wygląda sytuacja największych banków z perspektywy ich krajowego systemu bankowego. W Austrii koszty ich funkcjonowania, w tym koszty personelu, są wysokie, ograniczone są perspektywy rozwoju, bezlitosna konkurencja, wyśrubowane marże. Ponadto bardzo trudno konkurować im z dużym sektorem banków spółdzielczych o niskich opłatach i marżach. Ogólnie sektor bankowy w Austrii ma zbyt wiele instytucji bankowych. Praktycznie jedynym dużym bankiem tego kraju, który ma mało aktywów na wchodzie, a jest ciągle zyskowny, jest *Bank für Arbeit und Wirtschaft (Bawag)*, który w 2001 roku zakupił bank pocztowy PSK.

(Financial Times, 25 października 2004 r.)

Opracowały: Beata Zdanowicz, Joanna Majewska